

Dutka Mária

| Budapestre vonatkozó ujságcikkek                                                                     |  |  |  | Osztályozás |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|--|-------------|-----------|
| Szerz. <b>A XIX. és XX. századi cseh és szlovák szobrászat nagyszabású kiállítása a Műcsarnokban</b> |  |  |  | Tárgy       | 708       |
| Forrás: <b>M. Nemzet</b>                                                                             |  |  |  | Hely        | Műcsarnok |
| 1958. 5. 14.                                                                                         |  |  |  | Idő         | 1958      |
| (Hely)                                                                                               |  |  |  | Személy     |           |
| (Idő)                                                                                                |  |  |  | Helyszám    |           |
| (Köt. v. füz.)                                                                                       |  |  |  |             |           |
| (Oldal)                                                                                              |  |  |  |             |           |

Négy évvel ezelőtt hatszáz-nál több műtárgy budapesti kiállításán bontakozott ki előttünk első ízben a baráti csehszlovák nép jelentős képzőművészeti műveltsége; a XIX. század közepétől kialakult tudatos nemzeti képzőművészet, amely sok tekintetben rokon vonásokat mutat a miénkkel, fejlődése azonban a szerencsésebb körülmények folytán egyenletesebb, zökkenőmentesebb. Most pedig a Műcsarnok termeiben, mintegy kétszázötven alkotás ismert meg bennünket közelebbről a cseh és szlovák szobrászat hagyományával, törekvéseivel, fejlődésének jelentős állomásaival és a mai szobrászat eredményeivel.

Ez a legnagyobb méretű szoborgyűjtemények egyike, amelyet Csehszlovákia valaha is külföldre küldött. Már az első pillantásra is megkapó benyomást kelt a művészetnek az a mély szeretete és megbecsülése, amely megnyilvánul abban is, hogy a másfélszázados plasztikai múlt értékes örökségét időtálló, nemes anyagokban, bronzban és kőben őrzik s csodálatra méltó, hogy a bronzöntő, kőfaragó, cizellőrök személyében a technikai szakembereknek milyen nagyszerű derékhada áll a szobrásművészek munkássága mellett.

A csehszlovák festészet, ahogy 1954-ben megismertük,

nagy kultúrájú, elmélyült és őszinte művészet. De talán még megkapóbban faragnak, vésnek és mintáznak, hiszen hazai anyaguk a kő és a fa, és olyan eleven ősforrásokból meríthetnek, mint a világhírű cseh gótika vagy a népművészet és a gótikával egyenértékű cseh barokk. A csehszlovák szobrászat a festészetnél is határozottabban tükrözi, hogy az egyetemes európai plasztikai törekvések, stílus-áramlatok hogyan oldódtak fel a cseh nemzeti eszmévilág, típusok és formák kifejezésére törekvő cseh nemzeti szobrászatban.

A kiállítás rendezői két, nemzetközi viszonylatban is kimagasló, nagy szobrászegénység életműve köré csoportosították a sokrétű s a plasztikai eszközök változataiban gazdag, széles tematikát felölelő anyagot. Ez a két nagy szobrász pedig J. V. Myslbeck és Jan Sturza. Két nemzedék, mester és tanítvány. Az egyiknek megadották a hosszú élet, a teljes kibontakozás, a másik csak három évvel élte túl mesterét, negyvenöt éves korában, alkotóképességének teljében hullott ki kezéből a véső, miután mestere tanszékének örökébe lépett a prágai Képzőművészeti Akadémián. De kikapinthatjuk itt a modern cseh szobrászat előzményeit, például V. Lévy munkásságában, amely klasszicista szemléletében, a hazafias érzelmek

romantikus patoszában rokon a mi első szobrászunkkal, a nála egy emberöltővel idősebb Ferenczy Istvánnal. Ha később is indultak, mint mi, a kezdeményezés náluk nem sorvadt el, sőt a múlt század második felében életrekeltek nemzeti küzdelem szoros fegyverbarátságát kötött a művészekkel. Myslbeck is a Nemzeti Színház nemzedékével nőtt nagygyá, Alessej és Manessel együtt s nagy korszakot átívelő pályafutásán a cseh-barokk jól ki-munkált hagyományaiból kiindulva nagyszerű, monumentális érzékkel a cseh szobrászatban elsőnek fordult a nemzeti történelem felé. Impozáns, sokféle érdeklődési életművében, (amelynek középpontjában ott áll a prágai Szent Vencsej lovasszobor), a reális képmások egész sorát alkotta meg, közöttük az itt is látható, plasztikai erőit duzzadó, robusztus Önponttréját, nagykonceptiójú csoportjait, de sokoldalú életművében tekintélyes helyet foglalnak el az allegorikus és lírai ábrázolások is. Méltán tisztelik benne a csehek a modern szobrászat úttörőjét és megszilárdítóját, a nagy tanítómestert, aki a mi Stróbj Alajosunkhoz hasonlóan nemzedékeket nevelt s etikus lényével, határozott realista törekvéssel, jellegzetesen szláv érzelmességével a csehszlovák szobrászatnak olyan jellegzetes alapangját ültette meg, amely különféle hangszerelekben —, mint a kiállí-

tás is reprezentálja — mindig és újlag felhangzik, éppen azért, mert a cseh nemzeti alkotókészség Myslbeck életművében inkarnálódik, az ő művészetében sikerült a nemzeti eszmét és jelleget először cseh nemzeti formában, a művészi realizmus igazságában kifejezni.

A Myslbecket követő nemzedéket ezen a tárlaton Sucharda és Saloun festőibb előadású, mérsékelt szecesszionizmus képviselői, továbbá az az érdekes kettősség, amely szintézisbe akarta hozni a rodini esztétikát a hazai hagyományokkal. Ez nyilvánul meg a jelképiség felé hajló Kafka, a Rodin-tanítvány Maratka, a párizsi Charpentiernél tanult legnagyobb cseh érmész, Spaniel munkásságában. Rodin és Bourdelle a század elején Prágában rendezett kiállításai révén óriási hatást gyakoroltak a cseh plasztikára, ami nemcsak a felületi mintázás festői alakításában, hanem a kompozíciós megoldások mérséklésében is megnyilvánult s természetesen a témaválasztásban. De ezeket a XX. század eleji stílusirányzatok bélyegét magukon viselő szobrokat nézve is mindig felfedezhetjük a cseh nemzeti karakter józan mértékletességét és azt a törekvést, amely távolállva az arisztokratizmustól valóban a nagy közösséghez akar szólni.

A kiállítás másik nagy ve-

zerszolama és hangsúlya Jan Sturza életműve. Nemcsak azért érezzük közel magunkhoz ezt a humánummal telt, képzelgetgazdag, bensőséges, korának eszméi és művészeti áramlataiban hanykolódó, érzékeny művészelket, mert egész munkássága a cseh szobrászat megújítását, megújíthatóságát, a szobrászi nyelv és kifejezés korszerűsítésének vágyát tükrözi, hanem azért is, mert eszméiségét ugyanazok az ideálok táplálták, amire a mi költészetünkben a fiatal Ady és a Holnap költői életüket tették fel. Hálásak lehetünk csehszlovák barátainknak, hogy Sturza bátran kísérletező, sokféle érzést, gondolatot plasztikába sűrítő számtalan szobrászi problémát megoldott nagyhatalmú művészetéről most teljes és tökéletes képet alkothatunk. Sajnáljuk viszont, hogy a világhírű remekmű, a Sebesült megrendítő élményében ezúttal nem részesülhetünk.

Sturza mellett ott látjuk kortársainak, a kubizmussal kísérletező Gutfreundnak érdekes tematikájú lényegábrázolásait, Karel Dvorák átszellemített, költői műveit (közűk három remek kiplasztikáját), s a modern cseh szobrászat jelentékeny mestereit, mint Wagnert, Makovszkyt, Lidiczkyt, Stefant, Pokornyt, Jan Laudát professzort, akik a cseh szobrászat nagy hagyományainak szellemében szólaltatták meg korunk életérzését.

Külön méltatást érdemelnének a szlovák szobrászok, élükön Jan Koniarekkel s a bratislavai főiskola köré csoportosult fiatalok, akik figyelemre

méltó alkotásokkal képviselik magukat, mint Kostka, Trizuljak, a két érdekes bronzkapu tervvel szereplő Pribis s a nyitrai születésű, erőteljes plasztikai érzékű Bártfay.

Sturza és köre nagy felkészültségű új szobrásznemzedéket nevelt s a húszas évektől kezdve egyre gyakrabban találkozzunk olyan művekkel, amelyek szociális kérdésekhez nyúlnak. Az utat tehát ezen a téren is kimunkálták a nagy elődök. Ma pedig három nemzedék nagy és igényes feladatokkal birkózva máris olyan eredményeket mondhat magáénak, amelyekben az új élet, új művészi kifejezés szőlal meg. Elég, ha Pokorny Testvériség című forró patoszu, dinamikus kompozíciójára utalunk.

A csehszlovák szobrászat másfélszázados sokoldalú bemutatása tanulságos tükrö a csehszlovák tehetség erőteljességének, műveltségük egyenletes fejlődésének, számunkra pedig értékes ajándék, amely ismét arra figyelmeztet, hogy a művészet a népek barátságának, egymásra találásának fontos és termékenyítő tényezője.

Dutka Mária